

**ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ & ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ**

Α' ΦΑΣΗ - ΣΤΑΔΙΟ Α1

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ**

ΤΕΥΧΟΣ 4

- A.1.2. Σύνοψη πορισμάτων Έκθεσης Αξιολόγησης
- A.1.2.α. Σύνοψη Πορισμάτων – Διαπιστώσεων
- A.1.2.β. Μέτρα, προγράμματα, δράσεις και κάθε είδους ενέργειες που απαιτούνται για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου 2
- A.1.2.γ. Στρατηγικές πρωτοβουλίες για την Περιφέρεια ΑΜΘ με στόχο την προώθηση της αειφόρου χωρικής ανάπτυξης.

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2012

Α ΦΑΣΗ - ΣΤΑΔΙΟ Α1 **ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ** **ΠΛΑΙΣΙΟΥ - ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2012**

ΣΥΜΠΡΑΤΤΟΝΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ
ΔΙΚΤΥΟ - ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΑΕ
ΕΥΡΩΤΕΚ ΑΝΩΝΥΜΗ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ χωροτάκτης - αρχιτέκτων πολεοδόμος
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ υπεύθυνος μελέτης
πολεοδόμος - χωροτάκτης
αναπληρωτής υπεύθυνος μελέτης
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΟΥΜΑΣ αρχιτέκτων - πολεοδόμος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ χημικός μηχανικός
ΘΥΜΙΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ χωροτάκτης - αρχιτέκτων
ΕΙΡΗΝΗ ΤΣΑΚΙΡΟΠΟΥΛΟΥ αρχιτέκτων - πολεοδόμος
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΝΤΟΜΑΡΚΟΣ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης
ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΙΟΚΑΝΟΣ περιβαλλοντολόγος
ΖΩΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΦΟΥΤΡΗ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης
ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΡΙΓΚΩΝΗΣ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης
ΕΙΡΗΝΗ ΔΟΥΜΑ αρχιτέκτων μηχανικός
ΑΡΤΕΜΙΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΔΟΥ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ πολιτικός μηχανικός - συγκοινωνιολόγος - χωροτάκτης
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΩΣΣΑΚΗΣ οικονομολόγος
ΣΤΑΜΑΤΑΣ ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ νομικός
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ αρχιτέκτων επίκουρος καθηγητής πολεοδομίας - χωροταξίας
ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Αρχαιολόγος

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης,
υπεύθυνος GIS
ΛΟΥΚΑΣ ΤΡΙΑΝΤΗΣ αρχιτέκτων - πολεοδόμος
ΑΘΗΝΑ ΔΡΙΤΣΑ αρχιτέκτων - πολεοδόμος

ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Δ/ση Χωροταξίας / ΥΠΕΚΑ
ΑΝΕΣΤΗΣ ΓΟΥΡΓΙΩΤΗΣ χωροτάκτης - πολεοδόμος
ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ αγρονόμος τοπογράφος μηχανικός

ΕΔΡΑ ΣΥΜΠΡΑΤΤΟΝΤΩΝ **ΓΡΑΦΕΙΩΝ**

Βουκουρεστίου 23, 10671 – Αθήνα
τηλ.: +30 210 3600711, fax: +30 210 3629338, e-mail: info@tpa.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΦΑΣΗ

A.1.2. Αξιολόγηση της εφαρμογής των θεσμοθετημένων Περιφερειακών

Πλαισίων - Σύνοψη πορισμάτων Έκθεσης Αξιολόγησης.....	1
A.1.2.α Σύνοψη πορισμάτων - Διαπιστώσεων	1
A.1.2.β Μέτρα, προγράμματα, δράσεις και κάθε είδους ενέργειες που απαιτούνται για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου.....	14
A.1.2.γ Στρατηγικές πρωτοβουλίες για την Περιφέρεια ΑΜΘ με στόχο την προώθηση της αειφόρου χωρικής της ανάπτυξης	17

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Ελληνόγλωσσα

ΑΔΜΗΕ	Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΑΔΜΘ	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης
ΑΕΔΕΤΑ	Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη
ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΕΠΟ	Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων
ΑΗΣ	Ατμοηλεκτρικός Σταθμός
ΑΚΣΙΑ	Αυτοδιοίκηση – Κοινωνική Συνοχή – Ισόρροπη Ανάπτυξη
ΑΜΘ	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
ΑΝ	Αναπτυξιακός Νόμος
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΒΕΠΕ	Βιομηχανική και Επιχειρηματική Περιοχή
ΒΙΟΠΑ	Βιοτεχνικό Πάρκο
ΒΙΠΑ	Βιομηχανικό Πάρκο
ΒΙΠΕ	Βιομηχανική Περιοχή
ΓΓΛΠ	Γενική Γραμματεία Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής
ΓΓΥΠ	Γεωργική Γη Υψηλής Παραγωγικότητας
ΓΜ	Γραμμή Μεταφοράς
ΓΟΚ	Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΓΠΧΣΑΑ	Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΔΑ	Δίκτυο Αποχέτευσης
ΔΕΒΖΟΣ	Διασυννοριακή Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη Οικονομικών Συναλλαγών
ΔΕΔ-Μ	Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕΚΚΕΕ	Διεθνές Εμπορευματικό Κέντρο και Κέντρο Επιχειρηματικότητας Έβρου
ΔΕΠΑ	Δημόσια Επιχείρηση Αερίου
ΔΕΣΕ	Διυπουργική Επιτροπή Στρατηγικών Επενδύσεων
ΔΕΣΜΗΕ	Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΔΕΣΦΑ	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου
ΔΙΠΕΧΩ	Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας
ΔΠΘ	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
ΔσΠ	Διαλογή στην Πηγή
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΛ	Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΓΤΠΕ-Π	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων/ Τμ. Προσανατολισμού
ΕΓΥ	Ειδική Γραμματεία Υδάτων
ΕΕΣΔΕ	Ελληνικό Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης
ΕΖΔ	Ειδική Ζώνη Διατήρησης
ΕΛΛΑΔΑ	Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΟ	Εθνική Οδός
ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΕΠ	Επιχειρηματικό Πάρκο
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑ	Εταιρεία Παροχής Αερίου
ΕΠΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας
ΕΠΑΜΘ	Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης
ΕΠΑΝ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας
ΕΠΕ	Επιχειρηματικό Πάρκο Εξυγίανσης
ΕΠΕΒΟ	Επιχειρηματικό Πάρκο Ενδιάμεσου Βαθμού Οργάνωσης
ΕΠΜ	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
ΕΠΟ	Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων
ΕΠΟΑΛΛΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Οδικοί Άξονες Λιμάνια Αστική Ανάπτυξη
ΕΠΟΡ	Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης
ΕΠΠΕΡ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον

ΕΠΠΕΡΑΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΕΠΧΣΑΑ	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΕΣΜΦΑ	Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου
ΕΣΟΑΒ	Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-13
ΕΣΣΑΑ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΣΦΑ	Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου
ΕΣΧΑΔΑ	Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων
ΕΤΑ	Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη
ΕΤΕΑΝ	Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης
ΕΤΕΠ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΕΥΔΕ	Ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων
ΖΕΕ	Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου
ΖΕΠ	Ζώνη Ειδικής Προστασίας
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
ΘΗΣ	Θερμοηλεκτρικός Σταθμός
ΙΓΜΕ	Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών
ΙΠ	Ισοδύναμος (εξυπηρετούμενος) Πληθυσμός
ΚΑΖ	Καταφύγιο Άγριας Ζωής
ΚΑΠ	Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
ΚΔΑΥ	Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών
ΚΕΠΕΠ	Κέντρο Ενημέρωσης Πειραματικής Εφαρμογής-Προώθησης βιολογικών καλλιεργειών και κτηνοτροφίας
ΚΠ	Κοινοτική Πρωτοβουλία
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΥΤ	Κέντρο Υψηλής Τάσης
ΛΕΑ	Λωρίδα Έκτακτης Ανάγκης
ΜΕΑ	Κεντρική Μονάδα Επεξεργασίας Απορριμμάτων
ΜΕΡΜ	Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΜΜΜ	Μέσα Μαζικής Μεταφοράς
ΜΠΕ	Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΜΠΠ	Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών
ΜΣΘ	Μέση Στάθμη Θάλασσας
ΜΥΗΣ	Μικρός Υδροηλεκτρικός Σταθμός
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ΟΕΔΑ	Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΛΚ	Οργανισμός Λιμένα Καβάλας
ΟΠΑΑΧ	Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου
ΟΠΒΑΟΡ	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΡΣΑ	Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας
ΟΣΔΑ	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Απορριμμάτων
ΟΣΕ	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας
ΟΤ	Οικοδομικό Τετράγωνο
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΑΘΕ	Άξονας Πάτρας-Αθήνας-Θεσσαλονίκης-Ευζώνων
ΠΑΜ-ΠΣΕΑ	Παλλαϊκή Άμυνα-Πολιτική Σχεδίαση Εκτάκτου Ανάγκης
ΠΑΜΘ	Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
ΠΑΠ	Περιοχή Αιολικής Προτεραιότητας
ΠΑΥ	Περιοχή Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών
πΓΔΜ	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΕΑ	Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΡΠΟ	Περιοχή Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδομικής
ΠΕΧΠ	Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων
ΠΟΑΠΔ	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων
ΠΟΑΥ	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών
ΠΟΤΑ	Περιοχή Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης
ΠΠΔ	Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις

ΠΠΕ	Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΠΠΕΑ	Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση
ΠΠΠΑ	Προκαταρκτικός Προσδιορισμός Περιβαλλοντικών Απαιτήσεων
ΠΠΧΣΑΑ	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΡΑΕ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας
ΣΑΤΑΜΕ	Σχέδιο Αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης
ΣΑΥ-ΦΑΥ	Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας - Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας
ΣΒΙΟ	Σταθμός Βιομάζας-Βιοαερίου
Σ/Γ	Σιδηροδρομική Γραμμή
ΣΔ	Συντελεστής Δόμησης
ΣΔΙΤ	Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
ΣΕΑ	Σταθμός Εξυπηρέτησης Αυτοκινήτων
ΣΗΘΥΑ	Μονάδα Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης
ΣΜΑ	Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΣΟΑΠ	Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης
ΣΣ	Σιδηροδρομικός Σταθμός
ΣΤΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΣΧΑΠ	Σχέδιο Ανάπτυξης Περιοχών Παραθεριστικής Κατοικίας
ΣΧΟΟΑΠ	Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
ΤΑΙΠΕΔ	Ταμείο Αξιοποίησης της Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου
ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΤΙΦΚ	Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
ΤΛ	Τεχνητή Λίμνη
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
ΤΣ	Ταμείο Συνοχής
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση
ΥΔ	Υδατικό Διαμέρισμα
Υ/Η	Υδροηλεκτρικός
ΥΠΑ	Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας
ΥΠΑΑΝ	Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
ΥΠΟΜΕΔΙ	Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων
ΥΦΑ	Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο
ΧΑΔΑ	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
ΧΕ	Χωρική Ενότητα
ΧΘ	Χιλιόμετρική Θέση
ΧΣΑ	Χώρος Στάθμευσης και Αναψυχής
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
ΧΥΤΥ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων
Φ/Β	Φωτοβολταϊκά Συστήματα
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
Ξενόγλωσσα	
EMAS	Eco Management and Audit Scheme
ENTSO-E	European Network of Transmission System Operators
ESPON	European Spatial Planning Observatory Network
GIS	Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών
IGI	Italy Greece Interconnector
IUCN	International Union for Conservation of Nature
MCPFE	Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη
R&D	Έρευνα και (Τεχνολογική) Ανάπτυξη
UCTE	Union pour la Coordination du Transport de l' Electricité
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
WTO	World Trade Organisation

A.1.2. Αξιολόγηση της εφαρμογής των θεσμοθετημένων Περιφερειακών Πλαισίων - Σύνοψη πορισμάτων Έκθεσης Αξιολόγησης

Η παρούσα Έκθεση Σύνοψης έχει συνταχθεί βάση των αναλυτικών στοιχείων της Έκθεσης Αξιολόγησης της εφαρμογής του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, που περιλαμβάνει τα πορίσματα και τις διαπιστώσεις, καθώς και τις προτάσεις - μέτρα - ενέργειες που απαιτούνται για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ, τις ενέργειες που αντίκεινται σε αυτές τις κατευθύνσεις και την τεκμηρίωση της αναγκαιότητας ή μη αναθεώρησης του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ.

Τα πορίσματα και η Έκθεση Αξιολόγησης κατόπιν διαβιβάζονται στο Περιφερειακό Συμβούλιο της ΑΜΘ για γνωμοδότηση, σύμφωνα και με την με αριθμό 51949/29.11.2010 Υπουργική Απόφαση. Μετά τη γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου τα Πορίσματα εγκρίνονται από τον Υπουργό ΠΕΚΑ και διαβιβάζονται στα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία, στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης, στον Περιφερειάρχη, στο Περιφερειακό Συμβούλιο και στους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς, προκειμένου να λαμβάνονται εφεξής υπόψη κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας Έκθεσης γίνεται μια γενική σύνοψη των διαπιστώσεων σχετικά με το βαθμό συμβατότητας του ΠΠΧΣΑΑ ΑΜΘ με τις κατευθύνσεις του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της χώρας, καθώς και με τις νεώτερες πολιτικές ευρωπαϊκού και εθνικού επιπέδου. Ακολουθούν οι διαπιστώσεις σχετικά με την εφαρμογή του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ από τις κεντρικές, τις περιφερειακές και τις αυτοδιοικητικές Υπηρεσίες. Στο τέλος τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα ή μη αναθεώρησης του ισχύοντος Πλαισίου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά σε επιμέρους προτάσεις και ενέργειες που απαιτούνται για την ουσιαστική και αποτελεσματική υλοποίηση των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου.

Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο διατυπώνονται οι στρατηγικές εκείνες επιλογές και πρωτοβουλίες που αφορούν σε ζητήματα αιχμής για την Περιφέρεια, οι οποίες κρίνεται ότι θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αειφόρο χωρική της ανάπτυξη.

A.1.2.α Σύνοψη πορισμάτων - Διαπιστώσεων

Εναρμόνιση με το Γενικό και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Στο τεύχος 1 της παρούσας μελέτης γίνεται μια αναλυτική προσέγγιση και αποδελτίωση των κατευθύνσεων του υπερκείμενου σχεδιασμού, οι οποίες αντιπαραβάλλονται θεματικά με τις αντίστοιχες κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ. Επισημαίνεται εισαγωγικά ότι η θεσμοθέτηση των εν ισχύ Περιφερειακών Πλαισίων σε προγενέστερο χρόνο εκείνης του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων, εκ των πραγμάτων δεν επιτρέπει την, επιδιωκόμενη από το Ν. 2742/99, εξειδίκευση των κατευθύνσεων του υπερκείμενου σχεδιασμού από τα Περιφερειακά Πλαίσια –γεγονός που, εν μέρει τουλάχιστον, αιτιολογεί τη σημερινή προσπάθεια αναθεώρησης των τελευταίων.

Παρόλα αυτά, η πραγματοποιηθείσα συγκριτική αξιολόγηση των κατευθύνσεων του εγκεκριμένου ΠΠΧΣΑΑ ΑΜΘ με τις νεώτερες πολιτικές εθνικού επιπέδου που προέκυψαν μετά τη θεσμοθέτησή του, δείχνει ότι σε γενικές γραμμές το ΠΠΧΣΑΑ εναρμονίζεται με τις κατευθύνσεις του υπερκείμενου σχεδιασμού. Αυτό εν πολλοίς συνέβη γιατί, στην περίπτωση του Γενικού Πλαισίου τα Περιφερειακά αποτέλεσαν σε μεγάλο βαθμό τη βάση του γενικότερου σχεδιασμού, ενώ στις περιπτώσεις των Ειδικών Πλαισίων, αυτά εξειδίκευσαν, όπου υπήρχαν, κατευθύνσεις που περιγράφονταν με πιο γενικό-στρατηγικό τρόπο στα ΠΠΧΣΑΑ.

Συγκεκριμένα, σε σχέση με το Γενικό Πλαίσιο μπορούν να παρατηρηθούν τα εξής:

- Ως προς τους άξονες ανάπτυξης και τους εθνικούς πόλους, παρατηρείται σύμπτωση, με επιμέρους στοιχεία προς διευκρίνιση. Η απαραίτητη εξειδίκευση που χρειάζεται για τη στήριξη των γενικών επιλογών του Γενικού Πλαισίου αποτελεί και βασικό σημείο διερεύνησης για την αναπροσαρμογή του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου.

Το ΠΠΧΣΑΑ είναι πιο γενικό όσον αφορά στους εθνικούς πόλους και τη μεταξύ τους σχέση καθώς εμφανίζει μεν την Κομοτηνή ως το διοικητικό κέντρο 1^{ου} επιπέδου και τα υπόλοιπα 5 ως κέντρα περιφερειακής ανάπτυξης 2^{ου} επιπέδου, αλλά ταυτόχρονα ορίζει και σχέσεις διπόλου και τριγώνου μεταξύ τους. Παράλληλα δεν εμφανίζεται κάποια εξειδίκευση ή δράση για την ενίσχυση του δίπολου Κομοτηνή-Αλεξανδρούπολη, όπως στο ΓΠΧΣΑΑ που το κατατάσσει στους πρωτεύοντες εθνικούς πόλους.

Σε σχέση με το τρίπολο Καβάλας-Δράμας-Ξάνθης, στο ΓΠΧΣΑΑ αναφέρεται ως «δίκτυο συνεργασίας» με έμφαση στην Καβάλα ως δευτερεύοντα εθνικό πόλο, ενώ στο ΠΠΧΣΑΑ ως ένα «αλληλοσυμπληρωματικό τρίγωνο». Και στις δυο περιπτώσεις πάντως δεν εξειδικεύεται κάποια κατεύθυνση προς την ενίσχυση της μεταξύ τους σχέσης, παρότι αναγνωρίζονται δείγματα υφιστάμενης δικτύωσης.

Απαιτείται λοιπόν διερεύνηση του τρόπου ενσωμάτωσης των κατευθύνσεων με τρόπο που να ενισχύεται η αναπτυξιακή πορεία και η εσωτερική συνοχή της Περιφέρειας.

- Ως προς τα στρατηγικής σημασίας δίκτυα υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών, ενέργειας και επικοινωνιών, με εξαίρεση το λιμένα της Καβάλας, στο ΠΠΧΣΑΑ παρατηρούνται κατευθύνσεις παρόμοιες με αυτές του Γενικού Πλαισίου. Ο ρόλος των δυο λιμένων στο ευρύτερο δίκτυο των μεταφορών θα πρέπει να αποσαφηνιστεί κατά την αναπροσαρμογή του ΠΠΧΣΑΑ.
- Ως προς τους παραγωγικούς τομείς, στον αγροτικό τομέα εντοπίζεται μια διαφορετική προσέγγιση σε σχέση με την ΚΑΠ και με την πολιτική των επιδοτήσεων, που θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί για να βρίσκονται τα Πλαίσια σε συμφωνία μεταξύ τους. Στους υπόλοιπους κλάδους δεν παρατηρείται κάποια έντονη διαφοροποίηση, αφού οι σχετικές κατευθύνσεις εξειδικεύονται κυρίως μέσω των Ειδικών Πλαισίων.

Σχετικά με το **ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ**:

Στο εγκεκριμένο ΠΠΧΣΑΑ ορίζονται κριτήρια αποκλεισμού και ασυμβατότητας σε σχέση με τις ΑΠΕ, ενώ όσον αφορά στην αιολική ενέργεια ιδιαίτερη σημασία ως κατεύθυνση στην εξέταση των χωροθετήσεων δίδεται στη σχέση των εγκαταστάσεων με τα υπό εξαφάνιση είδη πανίδας και ιδιαίτερα με τους διαδρόμους κίνησης αποδημητικών πτηνών. Στο Ειδικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ ορίζονται Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας στις ΠΕ Έβρου και Ροδόπης, ενώ ορίζονται και περιοχές αποκλεισμού και ζώνες ασυμβατότητας για τις περισσότερες από τις κατηγορίες των ΑΠΕ.

Οι ρυθμίσεις του ΠΠΧΣΑΑ δεν φαίνεται να έρχονται σε σύγκρουση με εκείνες του Ειδικού Πλαισίου, ενώ θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα εξειδίκευσης των κατευθύνσεων αυτών ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που υπάρχουν κίνδυνοι σύγκρουσης χρήσεων.

Σχετικά με το **ΕΠΧΣΑΑ για τη βιομηχανία:**

Το Ειδικό Πλαίσιο για τη Βιομηχανία, όντας μεταγενέστερο, φαίνεται να εξειδικεύει περισσότερο από το ΠΠΧΣΑΑ ως προς τα πρότυπα ανάπτυξης της βιομηχανίας ανά περιοχή, εντάσσοντας προτάσεις του τελευταίου, όπως η ζώνη ελεύθερων συναλλαγών στην ΠΕ Έβρου, αλλά δίνοντας και επιμέρους κατευθύνσεις.

Ισχυρό στοιχείο της χωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας, σύμφωνα με το Ειδικό Πλαίσιο, αποτελεί η ζώνη κατά μήκος της Εγνατίας Οδού που περιλαμβάνει ήδη υπάρχοντες βιομηχανικούς πόλους: ζώνες Καβάλας - Ξάνθης - Δράμας (περιοχή εντατικοποίησης) και Αλεξανδρούπολης - Κομοτηνής (περιοχή επέκτασης με πυρήνες εντατικοποίησης) αλλά δημιουργεί και νέες ευκαιρίες. Επίσης δίνεται σημασία στην ύπαρξη μεγάλου αριθμού μονάδων Σεβέζο, στην προώθηση διαχειριστικών μέτρων προστασίας περιβάλλοντος, στη δημιουργία Τεχνοπόλεων στις ΠΕ Καβάλας και Έβρου, ενώ δίδεται και κατεύθυνση για επιλεκτική διατήρηση της υφιστάμενης χωροθέτησης μεγάλου ποσοστού/ αριθμού, υπάρχουσών μονάδων.

Τα στοιχεία αυτά θα μπορούσαν να ενσωματωθούν σε μια αναπροσαρμογή του Περιφερειακού Πλαισίου καθώς δεν έρχονται σε σύγκρουση με τις γενικές αρχές του, αν και η προστασία της γεωργικής γης που προωθείται από το ΠΠΧΣΑΑ θέτει ζητήματα ως προς τη διατήρηση των διάσπαρτων βιομηχανικών μονάδων.

Σχετικά με το **ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό:**

Γενικά φαίνεται να υπάρχει μια συμφωνία, καθώς και τα δυο Πλαίσια ορίζουν συγκεκριμένες περιοχές με ειδικούς τύπους τουριστικής ανάπτυξης με παρόμοια χαρακτηριστικά, ενώ στο Ειδικό Πλαίσιο δίδεται ξεχωριστή σημασία σε ορισμένες ορεινές περιοχές με ξεχωριστό χαρακτήρα. Το ισχύον ΠΠΧΣΑΑ δίνει πιο αναλυτικές περιγραφές στις γενικές κατευθύνσεις στις διάφορες ζώνες αλλά δεν εξειδικεύει στις ρυθμίσεις δόμησης που δίδονται από το ΕΠΧΣΑΑ.

Χωρίς λοιπόν να αμφισβητείται η συνολική κατεύθυνση των στρατηγικών επιλογών του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό και οι διάφορες κατηγορίες περιοχών που ορίζει, θα πρέπει να αναπροσαρμοστούν οι κατευθύνσεις του Περιφερειακού Πλαισίου, ώστε να δημιουργηθεί ένα συνεκτικό και ξεκάθαρο πλαίσιο για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Περιφέρεια.

Σχετικά με το **ΕΠΧΣΑΑ για τις υδατοκαλλιέργειες:**

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ, τα προς αναθεώρηση Περιφερειακά Πλαίσια πρέπει να προσδιορίσουν σε διάγραμμα κατάλληλης κλίμακας και τυχόν νέες Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΑΥ), επιπλέον των προβλεπομένων από το Ειδικό Πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια χωροθέτησης που τίθενται σε αυτό και με δυνατότητα εξειδίκευσης των προτεινομένων ΠΑΥ.

Στα επικαιροποιημένα ΠΠΧΣΑΑ, θα πρέπει:

- να αποτυπώνονται οι διαμορφωμένες συγκεντρώσεις μονάδων και ειδικά οι θεσμοθετημένες ΠΟΑΥ αλλά και όσες έχουν οριοθετηθεί μετά από εκπόνηση ειδικών μελετών,
- να αξιολογούνται οι συνθήκες λειτουργίας τους, και

- να συμπεριλαμβάνεται στις προτάσεις τους η υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα, ως αυτόνομη ανάπτυξη αλλά και ταυτόχρονα με άλλες παραγωγικές δραστηριότητες.

Εναρμόνιση με νεώτερες ευρωπαϊκές πολιτικές

Η εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις των νεώτερων ευρωπαϊκών πολιτικών εξετάζεται περισσότερο σε σχέση με τη χωροταξική ένταξη της Περιφέρειας στο διεθνές και ευρωπαϊκό χώρο, όπου γίνεται μια αξιολόγηση των μεταβολών στις Ευρωπαϊκές πολιτικές για την εδαφική συνοχή και των επιπτώσεων της αναμόρφωσης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Όπως είναι λογικό, το ΠΠΧΣΑΑ έχει ως σημείο αναφοράς προηγούμενες πολιτικές στον ευρωπαϊκό χώρο, αλλά παρόλα αυτά οι προβλέψεις του για ορισμένες από αυτές ήταν σωστές. Συγκεκριμένα για την ΚΑΠ, το ΠΠΧΣΑΑ παρουσιάζει συμφωνία με τους περιβαλλοντικούς στόχους της υπό εξέλιξη αναπροσαρμογής της, ενώ παράλληλα στοχεύει στο ξεπέρασμα της εξάρτησης από τις επιδοτήσεις, με στροφή προς τις αγορές, κατεύθυνση που ενισχύεται στις νέες μεταρρυθμίσεις της ΚΑΠ. Συνολικά οι νέες ευρωπαϊκές πολιτικές θέτουν ζητήματα προσαρμογής του περιφερειακού σχεδιασμού, ώστε να μπορέσει η Περιφέρεια ΑΜΘ να ανταποκριθεί σε αυτές αλλά και να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται.

Εναρμόνιση με νεώτερες εθνικές πολιτικές και με νομοθετικές ρυθμίσεις

Κατά την αξιολόγηση εξετάστηκε επίσης μια σειρά από νεώτερες εθνικές πολιτικές που διαμορφώνουν και επηρεάζουν καθοριστικά τον χωρικό σχεδιασμό. Μέσα από τα αναπτυξιακά και επιχειρησιακά προγράμματα που τις πλαισιώνουν, οι πολιτικές αυτές θέτουν το αναπτυξιακό και θεσμικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο σχεδιασμός.

Ο βαθμός διαφοροποίησης της εθνικών πολιτικών τα τελευταία χρόνια από τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν νωρίτερα μέσα στη δεκαετία δυσχεραίνει τη συνολική αξιολόγηση ως προς το ισχύον ΠΠΧΣΑΑ. Σημαντικές εξελίξεις που επηρεάζουν γενικά τον χωροταξικό σχεδιασμό παρουσιάζονται συνοπτικά ανά θεματική ενότητα:

Σχετικά με το **Αναπτυξιακό και επενδυτικό περιβάλλον** οι σημαντικότερες ρυθμίσεις που προωθήθηκαν τα τελευταία χρόνια είναι:

- με τον *Εφαρμοστικό Νόμο 3986/2011* συστήθηκε το Ταμείο Αξιοποίησης της Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ), και προβλέπονται ρυθμίσεις πολεοδομικού χαρακτήρα για την επιλογή και τους τρόπους ανάπτυξης των ακινήτων που βρίσκονται στη κυριότητά του,
- με τον *Νόμο 3982/2011 για τα Επιχειρηματικά Πάρκα* καθιερώνεται ένα νέο εργαλείο οργανωμένης χωροθέτησης μεταποιητικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που αντικαθιστά το σημερινό εργαλείο των ΒΕΠΕ,
- με τον *Ν. 3894/2010 «Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων» (fast track)*, που αποσκοπεί στην επιτάχυνση της υλοποίησης κάποιων παραγωγικών επενδύσεων που θεωρούνται ως «στρατηγικής σημασίας» για τη χώρα, μέσω του οποίου έχει ήδη προχωρήσει η έγκριση μεγάλων επενδυτικών σχεδίων με σημαντικές χωρικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις για την Περιφέρεια,
- με το *Νέο Αναπτυξιακό Νόμο (Ν. 3908/2011)* για τον οποίο γίνεται αναλυτική περιγραφή στο αντίστοιχο κεφάλαιο του τεύχους 1 λόγω και της σημασίας του για την Περιφέρεια.

Στην ενότητα **Περιβάλλοντος - Βιοποικιλότητας - Υδάτινων πόρων - Διαχείρισης αποβλήτων** προωθήθηκαν κυρίως οι ακόλουθες ρυθμίσεις:

- με το *Νόμο 3937/2011 για τη Βιοποικιλότητα* προωθείται η δημιουργία του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, γίνεται η «θεσμική κατοχύρωση» των περιοχών Natura 2000, προβλέπονται οι διαδικασίες χαρακτηρισμού και οριοθέτησης των περιοχών προστασίας και ρυθμίζονται οι όροι ένταξης των περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί με προγενέστερες διατάξεις,
- με το *Νόμο 3199/2003 «Προστασία και διαχείριση υδάτινων πόρων»* και το *ΠΔ 51/2007* κυρώθηκε η Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα Νερά και προχωρά η υλοποίηση των Σχεδίων Διαχείρισης των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, καθώς και η κατάρτιση του εθνικού μητρώου προστατευόμενων περιοχών,
- με το *Ν. 3983/2011 για την «Προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος»*, προωθούνται μέτρα για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος,
- με το *Νόμο 4014/2011 για την Περιβαλλοντική αδειοδότηση* και την *ΚΥΑ 1958/2012 για τη νέα κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων σε βαθμούς περιβαλλοντικής όχλησης*, εισάγεται η κατάργηση του σταδίου της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) και της υποχρέωσης υποβολής Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΠΠΕ).

Στην ενότητα της **Ενέργειας - κλιματικής αλλαγής**, αναφέρονται κυρίως οι *Νόμοι 3468/2006* και *3851/2010 για την ενίσχυση της ανάπτυξης ΑΠΕ*, οι βασικότερες χωρικές επιπτώσεις των οποίων αφορούν:

- τη δυνατότητα έγκρισης εγκατάστασης σταθμών ΑΠΕ με απευθείας εφαρμογή του Ειδικού Πλαισίου (όταν δεν υπάρχουν εγκεκριμένα σχέδια χρήσεων γης στην περιοχή) ή με βάση τις κατευθύνσεις εγκεκριμένου τοπικού σχεδίου χρήσεων γης μόνο εφόσον το τελευταίο εναρμονίζεται με το Ειδικό Πλαίσιο¹,
- την αναγκαιότητα εναρμόνισης των ΠΠΧΣΑΑ με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου και τη μη λήψη υπόψη για τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ οποιουδήποτε χωροταξικού / ρυθμιστικού / πολεοδομικού σχεδίου δεν καλύπτει επαρκώς τις απαιτήσεις του Ειδικού Πλαισίου,
- τη δυνατότητα εγκατάστασης σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως Αγροτική Γη Υψηλής Παραγωγικότητας (τροποποίηση του άρθρου 56 του Ν. 2637/1998), με την εξαίρεση περιοχών που έχουν καθοριστεί από εγκεκριμένα ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ και ΖΟΕ².

Επίσης με το νόμο *3175/2003* και τις υπουργικές αποφάσεις των *ΦΕΚ 635/Β/12.05.2005* και *1595/Β/25.10.2004* καθορίζονται οι όροι και οι διαδικασίες της διαχείρισης, έρευνας και εκμετάλλευσης των γεωθερμικών πεδίων.

Όσον αφορά στον **Τουρισμό**, οι σημαντικότερες ρυθμίσεις χωροταξικού χαρακτήρα περιέχονται στο Β' μέρος του πολυνομοσχεδίου *«Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, κλπ»*, που κυρώθηκε με το Ν.4002/2011, και περιλαμβάνει:

¹ Η διάταξη αυτή έχει και αναδρομική ισχύ (βλ. άρθρο 17 του Ν. 3851/2010).

² Ειδικά στην περίπτωση Φ/Β σταθμών, η σχετική άδεια χορηγείται εφόσον οι εδαφικές εκτάσεις που καλύπτουν οι ήδη αδειοδοτημένοι Φ/Β σταθμοί στο συγκεκριμένο νομό δεν υπερβαίνουν το 1% του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων του νομού.

- τις απαραίτητες ρυθμίσεις για την εφαρμογή του άρθρου 9 του Ειδικού Πλαισίου Τουρισμού («σύνθετα τουριστικά καταλύματα»), και
- τον επανακαθορισμό του πλαισίου χαρακτηρισμού και οριοθέτησης των Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ).

Σχετικά με την **Αγροτική πολιτική** αναφέρεται κυρίως η ΚΥΑ 168040/2010 για τον καθορισμό κριτηρίων κατάταξης της αγροτικής γης σε ποιότητες και κατηγορίες παραγωγικότητας και ο Νόμος 4061/2012 για τη Διαχείριση και προστασία ακινήτων Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με τον οποίο καθορίζονται οι όροι παραχώρησης και εκμίσθωσης ακίνητης περιουσίας του ΥΠΑΑΤ για διάφορες χρήσεις.

Όσον αφορά στο **Τοπίο**, με το Ν. 3827/2010 κυρώθηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, η οποία αποτελεί το υπόβαθρο για τη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής³. Λόγω της χρονικής συγκυρίας, το πρώτο βήμα σε αυτή την κατεύθυνση θα γίνει μέσω των 12 νέων ΠΠΧΣΑΑ, όπως προβλέπεται στις σχετικές προδιαγραφές εκπόνησης. Βασικοί στόχοι κατά τη διατύπωση του πλαισίου πολιτικής σε επίπεδο περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού είναι η οριζόντια ενσωμάτωση μέτρων και κατευθύνσεων προστασίας και διαχείρισης του τοπίου σε όλες τις τομεακές πολιτικές, καθώς και η αναγνώριση ενός αριθμού περιοχών στο έδαφος κάθε Περιφέρειας για την κατά προτεραιότητα υλοποίηση σχετικών δράσεων.

Σε αυτή την κατεύθυνση, η μελέτη του τοπίου στο πλαίσιο της αναθεώρησης του ΠΠΧΣΑΑ ΑΜΘ θα πρέπει να στοχεύσει στην ολιστική προσέγγιση του ζητήματος, λαμβάνοντας ουσιαστικά υπόψη τις απόψεις των τοπικών φορέων και αναδεικνύοντας την άρρηκτη σχέση των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής στο πλαίσιο της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης της Περιφέρειας. Στο πλαίσιο των εργασιών του Α.1 Σταδίου της παρούσας μελέτης, πραγματοποιήθηκε, σύμφωνα με τα ζητούμενα των προδιαγραφών (Παράρτημα Ι της ΥΑ 10106/2011, ΦΕΚ 45ΑΑΠ):

- η αναγνώριση ευρέων ζωνών τοπίου στο έδαφος της Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη τη γεωμορφολογία του εδάφους καθώς και μια σειρά κυρίαρχων λειτουργιών ή και χαρακτηριστικών γνωρισμάτων που συνθέτουν την ιδιαίτερη «προσωπικότητα» κάθε περιοχής,
- ο εντοπισμός μικρότερης κλίμακας τοπίων στο εσωτερικό κάθε ζώνης, με κατάταξη σε τοπία διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής σημασίας, καθώς και σε ιδιαίτερος υποβαθμισμένα, λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά κριτηρίων (αισθητικό και φυσικό κάλλος, αντιπροσωπευτικότητα, αναγνωρισιμότητα, αναλλοίωτος χαρακτήρας και αξιολογη ποιότητα, ήδη αναγνωρισμένα προστατευόμενα στοιχεία, μοναδικότητα / σπανιότητα, αξία του τοπίου ως φυσικού πόρου) και αξιολογώντας τα εκάστοτε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τοπόσημα, τις διαδρομές φυσικού και πολιτισμικού ενδιαφέροντος, την επισκεψιμότητα και τις πιέσεις αλλαγής.

Τονίζεται η ανάγκη στενής συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς, ώστε στο επόμενο στάδιο Α.2 της μελέτης ΠΠΧΣΑΑ να γίνει η οριστικοποίηση του καταλόγου των προτεινόμενων περιοχών και στην επόμενη (Β') Φάση να διενεργηθεί η ειδικότερη μελέτη και να διατυπωθούν οι στόχοι ποιότητας και οι κατευθύνσεις και δράσεις προστασίας, διαχείρισης και ανάδειξης για τις περιοχές που τελικά θα επιλεγούν.

³ Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση αντιμετωπίζει το τοπίο με ιδιαίτερη ευρύτητα. Σύμφωνα με τον ορισμό της Σύμβασης, «Τοπίο είναι μια περιοχή, όπως αυτή είναι αντιληπτή από τον άνθρωπο, της οποίας ο χαρακτήρας είναι αποτέλεσμα της δράσης και αλληλεπίδρασης της φύσης και του ανθρώπου». Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση δίνει μεγάλη σημασία στην προώθηση των συμμετοχικών διαδικασιών κατά τη λήψη αποφάσεων για την προστασία, διαχείριση και σχεδιασμό του τοπίου.

Εξελίξεις και μεταβολές σε αναπτυξιακούς δείκτες της Περιφέρειας

Ως προς την εξέλιξη του **πληθυσμού**, κατά τη διάρκεια της εικοσαετίας 1991-2011 η Περιφέρεια ΑΜΘ εμφάνισε θετικότερη εικόνα σε σχέση με το σύνολο της χώρας, παρουσιάζοντας μεγαλύτερη του εθνικού μ.ό. αύξηση έως το 2001 και μικρότερη του εθνικού μ.ό. μείωση το 2011. Οι πληθυσμιακές μεταβολές που σημειώθηκαν είχαν κυρίως ενδοπεριφερειακό χαρακτήρα, με τάσεις συγκέντρωσης του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα (με τη μεγαλύτερη αύξηση να καταγράφεται στην Ξάνθη), σε βάρος κυρίως των ορεινών περιοχών. Συνολικά πάντως, οι ιδιαίτερα ευνοϊκές προβλέψεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ για την εξέλιξη του πληθυσμού της Περιφέρειας δεν επιβεβαιώθηκαν, καθώς δεν επαληθεύθηκε η παραδοχή σχετικά με το συνολικό ρυθμό αύξησης του πληθυσμού της χώρας μεταξύ 2001-2011, ούτε όμως και η πρόβλεψη για σημαντική αύξηση της συμμετοχής του πληθυσμού της ΠΑΜΘ στο σύνολο της χώρας (τουλάχιστον ως το 2011).

Όσον αφορά στην **οικονομική φυσιογνωμία** της Περιφέρειας, αυτή φαίνεται να ακολουθεί τις γενικές τάσεις σε επίπεδο χώρας κατά την περίοδο 2001-2009, με το ΑΕΠ να παρουσιάζει σταθερή αύξηση (με μέσο ετήσιο ρυθμό 6%), τον πρωτογενή τομέα να σημειώνει σημαντική πτώση και τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα να καταγράφουν αύξηση. Εντούτοις, καταγράφεται μείωση της συμμετοχής της Περιφέρειας στο σύνολο της χώρας –οριακή όσον αφορά στο συνολικό ΑΕΠ και μεγαλύτερη όσον αφορά στο ΑΕΠ κατά κεφαλή–, γεγονός που αποτυπώνει τάσεις περαιτέρω συγκέντρωσης της οικονομικής δραστηριότητας στα δύο μητροπολιτικά κέντρα της χώρας και διαψεύδει τις προβλέψεις του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ. Ιδιαίτερα σημειώνεται η μείωση της σχετικής συμμετοχής του ΑΕΠ του δευτερογενή τομέα της Περιφέρειας ως ποσοστό του εθνικού. Στην ίδια περίοδο φαίνεται να εντείνονται οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες, με την ΠΕ Καβάλας να ενισχύει τη θέση της, σε αντίθεση με την ΠΕ Δράμας που υποχωρεί σε σχέση με το σύνολο της Περιφέρειας.

Τα στοιχεία της **απασχόλησης** επιβεβαιώνουν τις τάσεις τριτογενοποίησης της οικονομίας της Περιφέρειας την τελευταία εικοσαετία, με σημαντική ενίσχυση του τριτογενούς τομέα σε βάρος κυρίως του πρωτογενή. Παρόλα αυτά, η Περιφέρεια διατηρεί τον «αγροτικό» χαρακτήρα της, με έναν στους τέσσερεις εργαζόμενους να απασχολείται στους κλάδους της γεωργίας-κτηνοτροφίας (ποσοστό υπερδιπλάσιο της χώρας). Οι προβλέψεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ δεν επιβεβαιώθηκαν ούτε σε αυτή την περίπτωση, καθώς μεταξύ 2001-2009 σημειώθηκε σημαντική μείωση της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα (αντί για αύξηση που προέβλεπε το ΠΠΧΣΑΑ), ενώ η αύξηση στον τριτογενή είναι σημαντικότερη της προβλεφθείσας. Μεταξύ των βασικών κλάδων του δευτερογενή τομέα, σημειώνεται ιδιαίτερα η σημαντική κάμψη της απασχόλησης στη μεταποίηση (ιδίως μετά το 2005), που αποτελεί δείγμα βιομηχανικής οπισθοχώρησης, και η οριακή μόνο άνοδος στις κατασκευές, που υποδηλώνει περισσότερο στασιμότητα παρά τάση ανόδου (λαμβάνοντας υπόψη τον υψηλό ρυθμό με τον οποίο αναπτύσσεται ο κλάδος στο σύνολο της χώρας το ίδιο χρονικό διάστημα). Όσον αφορά στον τριτογενή τομέα, σημειώνεται ότι η ενίσχυση της απασχόλησης στηρίχθηκε κυρίως στους κλάδους του δημόσιου τομέα (δημόσια διοίκηση, εκπαίδευση, υγεία-κοινωνική μέριμνα) και στην κατανάλωση (κλάδοι του εμπορίου, διαχείριση ακίνητης περιουσίας, κλπ.), ενώ ο κλάδος ξενοδοχείων-εστιατορίων εμφάνισε ελαφρά πτώση μετά το 2000.

Η περίοδος μετά το 2009 σημαδεύεται από δραματική αύξηση της **ανεργίας** και κάμψη της απασχόλησης σε όλη τη χώρα, της Περιφέρειας ΑΜΘ μη εξαιρουμένης. Έτσι, ενώ μέχρι το 2008 η ΠΑΜΘ εμφάνιζε βελτιωμένους δείκτες, κοντά στα επίπεδα του εθνικού μ.ό., με αποτέλεσμα να αγγίζει το σχετικό στόχο του ΠΠΧΣΑΑ, τα τελευ-

ταία τρία χρόνια εμφανίζει σημαντική κάμψη, ανώτερη μάλιστα της εθνικής, με αποτέλεσμα να καταγράφει ποσοστό ανεργίας 20% το 2011.

Εξελίξεις στους παραγωγικούς τομείς και τις κύριες δραστηριότητες

Η τομεακή διάρθρωση στην Περιφέρεια ΑΜΘ εμφανίζει ως κυρίαρχο τομέα παραγωγής τον τριτογενή, τόσο στο επίπεδο του ΑΕΠ (72,1% το 2009) όσο και στην απασχόληση (55,3% το 2008). Ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας συμμετέχουν περίπου ισόποσα στην απασχόληση (24,2% και 20,5% αντίστοιχα), όχι όμως και στο ΑΕΠ, όπου ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει με ποσοστό 5,6% και ο δευτερογενής με 22,3%. Σύμφωνα πάντως με τα δεδομένα αυτά, τόσο ο πρωτογενής όσο και ο δευτερογενής τομέας εμφανίζουν μεγαλύτερα ποσοστά στην Περιφέρεια ΑΜΘ από το σύνολο της χώρας, γεγονός που δείχνει ότι παρά τους μετασχηματισμούς των τελευταίων χρόνων (που εκφράζονται με την τριτογενοποίηση, την αποβιομηχάνιση και τη σταδιακή εγκατάλειψη της αγροτικής υπαίθρου, ιδιαίτερα της ορεινής), η παραγωγική δομή στην Περιφέρεια ΑΜΘ εμφανίζει πιο αργούς ρυθμούς μεταβολής. Ανά τομέα καταγράφονται αναλυτικότερα τα εξής:

Ο **πρωτογενής** τομέας χαρακτηρίζεται από σημαντική μείωση της απασχόλησης και διαρθρωτικά προβλήματα (σχετικά περιορισμένη παραγωγικότητα και κατ' επέκταση χαμηλές αποδόσεις της μέσης αγροτικής εκμετάλλευσης), ενώ συνεχίζει να παρουσιάζει εξάρτηση από τις επιδοτήσεις, σε αντίθεση με τις κατευθύνσεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ.

Στο **δευτερογενή** τομέα, η κάμψη της απασχόλησης και η μείωση της συμμετοχής της Περιφέρειας στο συνολικό ΑΕΠ του τομέα σε επίπεδο χώρας οφείλεται κυρίως στη σημαντική υποχώρηση της βιομηχανικής δραστηριότητας (κλείσιμο μεγάλων συνεταιριστικών εργοστασίων που ειδικεύονταν στην καθετοποίηση της γεωργικής παραγωγής, μεταφορά στις γειτονικές βαλκανικές χώρες των βιομηχανιών του κλάδου της ένδυσης, κρίσιμη κατάσταση στην οποία βρίσκονται παραδοσιακές μεγάλες μονάδες). Ακόμη, ο κλάδος των κατασκευών εμφανίζει έλλειψη δυναμισμού στα προηγούμενα χρόνια της άνθησης και υποχώρηση στην τρέχουσα περίοδο της ύφεσης. Στον αντίποδα, οι κλάδοι της ενέργειας και της εξόρυξης, παρά τη χαμηλή τους συμβολή στην απασχόληση, εμφανίζονται ιδιαίτερα δυναμικοί στην Περιφέρεια (βλ. ιδίως τις πολλαπλές πηγές παραγωγής ενέργειας και το σημαντικό δυναμικό ΑΠΕ, τα διεθνή ενεργειακά δίκτυα, τον εξαγωγικό προσανατολισμό της εξόρυξης μαρμάρου, την εθνικής εμβέλειας δραστηριότητα εξόρυξης πετρελαίου). Οι σχετικές δραστηριότητες παρουσιάζουν συνέργειες με άλλους τομείς και έχουν εν δυνάμει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την Περιφέρεια, εντούτοις έχουν κατά κανόνα σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, γεγονός που εγείρει την ανάγκη προγραμματισμού με στόχο την αποφυγή συγκρούσεων με άλλες παραγωγικές χρήσεις και την αποτροπή της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος, που αποτελεί κύριο συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας.

Όσον αφορά στον **τριτογενή** τομέα, η σημαντική αύξηση της απασχόλησης και του παραγόμενου προϊόντος δεν μπορεί να αποδοθεί στην επίτευξη των στόχων του ΠΠΧΣΑΑ (παροχή υψηλής στάθμης υπηρεσιών σε διάφορους τομείς, ολοκληρωμένη προσφορά τουριστικών υπηρεσιών), αλλά κυρίως στην άνθηση κλάδων που σχετίζονται με το δημόσιο τομέα (δημόσια διοίκηση, εκπαίδευση, υγεία) και την αυξημένη κατανάλωση στα αστικά κέντρα (εμπόριο, αναψυχή). Έτσι, στην τρέχουσα περίοδο της κρίσης ο τριτογενής τομέας της Περιφέρειας διατρέχει σημαντικούς κινδύνους λόγω συρρίκνωσης της δημόσιας δαπάνης (και ευρύτερα του δημόσιου τομέα) και μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος (ντόπιων και φοιτητών). Ο τουρισμός, παρά την έως τώρα περιορισμένη του ανάπτυξη, παραμένει μια ισχυρή προοπτική για την Περιφέρεια, με άξονα την ανάδειξη του πλούσιου φυσικού και πολιτιστικού περιβάλ-

λοντος και με στόχο την ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Εφαρμογή των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ από τις κεντρικές, τις περιφερειακές και τις αυτοδιοικητικές υπηρεσίες

Η αξιολόγηση του βαθμού και του τρόπου εφαρμογής των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ από τις κεντρικές, τις περιφερειακές και τις αυτοδιοικητικές υπηρεσίες αφορά στο συνολικό αντικείμενο της Έκθεσης Αξιολόγησης, μιας και ένας από τους στόχους της αποτελεί η υπόδειξη των συμπληρωματικών μέτρων και ενεργειών, τα οποία πρέπει να προωθηθούν σε θεσμικό επίπεδο, ως επιμέρους σημεία για την αναθεώρηση του Πλαισίου. Στο κεφάλαιο Α.1.1.β.2-6 της αξιολόγησης των κατευθύνσεων του Πλαισίου ως προς τη χωροταξική οργάνωση της Περιφέρειας, γίνονται συγκεκριμένες αναφορές στα ζητήματα που εντοπίζονται ως προς την εφαρμογή του, τόσο σε επίπεδο χωροταξικών εργαλείων του υποκείμενου σχεδιασμού, ελέγχου των χωροθετήσεων και της προστασίας του περιβάλλοντος, όσο και σε έργα, προγράμματα και δράσεις που αφορούν στο οικιστικό δίκτυο, την τεχνική και τη μεταφορική υποδομή.

Συνοπτικά, μπορούμε να αναφέρουμε τις ελλείψεις στο επίπεδο του **υποκείμενου σχεδιασμού** με τη θεσμοθέτηση μόνο ενός ΓΠΣ στη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας, με την καθυστερημένη ολοκλήρωση ΓΠΣ υπό τον Ν.1337/83, ενώ ανενεργά παραμένουν και τα προβλεπόμενα εργαλεία ΠΕΧΠ και ΣΟΑΠ. Σχολιάζεται εδώ η περιορισμένη εφαρμογή του σχεδιασμού και η μικρή παρουσία λοιπών εργαλείων των άρθρων 9 και 10 του Ν.2742/99, πέρα από τις θεσμοθετημένες ζώνες ΠΕΡΠΟ στην Κομοτηνή, μια σειρά από μελέτες ΠΕΡΠΟ και ΠΟΤΑ, καθώς και ζώνες υποδοχής παραγωγικών δραστηριοτήτων ΠΟΑΠΔ και ΒΙΠΕ-ΒΙΟΠΑ που έχουν κατά καιρούς προταθεί/ προβλεφθεί σε διάφορα ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ.

Στο επίπεδο της **προστασίας του περιβάλλοντος**, η παρατηρούμενη δυσαναλογία μεταξύ της ενίσχυσης της *θεσμικής προστασίας* (βλ. τη θεσμοθέτηση των Εθνικών Πάρκων) και της ελλειπούς διαχείρισης και ανάδειξης των οικοσυστημάτων έχει οδηγήσει σε υποβάθμιση του ρόλου τους ως πόρων για την περιοχή. Το έλλειμμα αυτό ερμηνεύεται από τους τοπικούς φορείς ως ανασταλτικός παράγοντας ανάπτυξης της περιοχής και έχει επιφέρει διάφορες συγκρούσεις χρήσεων γης, όπως προκύπτει από τα παρατηρούμενα φαινόμενα ανάπτυξης ασύμβατων ή και αυθαίρετων δραστηριοτήτων εντός των Πάρκων. Εμφανίζεται λοιπόν το φαινόμενο της προστασίας ευρύτερων περιοχών χωρίς να υφίσταται η δυνατότητα αειφόρου διαχείρισης τους. Η επιχειρούμενη συγχώνευση των Φορέων Διαχείρισης στο πλαίσιο της συνολικής αναδιάρθρωσης του ευρύτερου δημόσιου τομέα της χώρας εγκυμονεί κινδύνους περαιτέρω υποβάθμισης των προστατευόμενων περιοχών, λόγω της απομείωσης του παρεμβατικού και διαχειριστικού ρόλου των Φορέων που συνεπάγεται.

Στον αντίποδα, μεγάλες εκτάσεις υψηλής περιβαλλοντικής σημασίας στερούνται ρυθμίσεων προστασίας και σχεδίων διαχείρισης. Σε αυτό το πλαίσιο κρίνεται σημαντικό να γίνουν παρεμβάσεις προς την κεντρική διοίκηση για την άμεση θεσμοθέτηση διατάξεων προστασίας και τη σύνταξη διαχειριστικών σχεδίων για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 που δεν περιλαμβάνονται στα Εθνικά Πάρκα. Το ζήτημα συνδέεται άμεσα με τη ρύθμιση της άσκησης σημαντικών παραγωγικών δραστηριοτήτων με έντονες περιβαλλοντικές επιπτώσεις (ΑΠΕ και εξόρυξη). Όσον αφορά στις ΑΠΕ, απαιτείται η εξειδίκευση των κριτηρίων χωροθέτησης / αποκλεισμού του οικείου Ειδικού Πλαισίου, ενώ στην περίπτωση των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων προκύπτει συνολικά η ανάγκη εκτίμησης των ευρύτερων περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών τους επιπτώσεων.

Όσον αφορά στις *πηγές ρύπανσης*, σημειώνεται η σημαντική πρόοδος στην υλοποίηση έργων διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων, που συνετέλεσε στη μείωση των πιέσεων στους αποδέκτες. Στην επόμενη περίοδο απαιτείται η βελτίωση της διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων με την ολοκλήρωση του ΠΕΣΔΑ (υλοποίηση ΟΕΔΑ και ΧΥΤΥ, κλείσιμο ενεργών ΧΑΔΑ και αποκατάσταση των ανενεργών, ανάπτυξη δικτύου ΣΜΑ), καθώς και η ανάπτυξη σχεδίου διαχείρισης για τα αδρανή υλικά και τα κτηνοτροφικά απόβλητα. Αναφορικά με τις *περιοχές με σημαντικά προβλήματα ρύπανσης (αποδέκτες)*, τονίζεται κυρίως η ανάγκη εντατικοποίησης των προσπάθειών για την αντιμετώπιση της διασυνοριακής ρύπανσης των ποταμών Νέστου και Έβρου, στη βάση των διακρατικών συμφωνιών που έχουν ήδη αναπτυχθεί. Σημειώνεται επίσης ότι οι πιέσεις από τη διαχείριση των βιομηχανικών και πετρελαϊκών εγκαταστάσεων και των απορριμμάτων και παραπροϊόντων της εξόρυξης του ορυκτού πλούτου αποτελούν σοβαρές απειλές που δεν έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς.

Όσον αφορά στη διαχείριση των *υδατικών πόρων* της Περιφέρειας, βρίσκεται σε εξέλιξη η κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης των Υδατικών Διαμερισμάτων Θράκης και Ανατολικής Μακεδονίας, σύμφωνα με τις επιταγές της Οδηγίας-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα Νερά. Οι δύο βασικοί άξονες για την ορθολογική διαχείριση των υδάτων της Περιφέρειας αφορούν στην περιβαλλοντική προστασία και στην αξιοποίηση-διαχείριση των ποταμών Έβρου και Νέστου, παράλληλα με την αντιμετώπιση των προβλημάτων υπεράντλησης και υφαλμύρισης των υπογείων υδάτων στις αγροτικές περιοχές.

Σχετικά με την προστασία και ανάδειξη του **πολιτιστικού** περιβάλλοντος, προκύπτει ότι στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας δόθηκε έμφαση στην ανάδειξη και συντήρηση των κυριότερων αρχαιολογικών χώρων της Περιφέρειας, χωρίς όμως να υλοποιηθούν οι προτάσεις του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ για τη συνδυασμένη προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Η προώθηση των απαραίτητων δικτυώσεων και συνδέσεων, ιδίως του Τόξου Υγροβιότοπων και Αρχαιολογικών Χώρων, εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό ζητούμενο για την Περιφέρεια, με αναμενόμενα πολλαπλασιαστικά οφέλη σε σχέση με την αειφόρο διαχείριση των οικοσυστημάτων, την ανάδειξη της πλούσιας ιστορίας της περιοχής και την ενίσχυση του τουρισμού.

Η διάρθρωση του **οικιστικού δικτύου** επηρεάστηκε σημαντικά από τα έργα και τα προγράμματα που έγιναν στην Περιφέρεια, με κύριο παράγοντα την ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού, που συνετέλεσε στη μείωση των χρονοαποστάσεων των αστικών κέντρων της Περιφέρειας, τόσο μεταξύ τους όσο και με την κύρια διαπεριφερειακή σύνδεση της Περιφέρειας, τη Θεσσαλονίκη. Μπορεί έτσι να αναγνωριστεί η παραγωγή νέων σχέσεων σε ενδοπεριφερειακό και διαπεριφερειακό επίπεδο (όπως αναλυτικότερα περιγράφεται στο κεφάλαιο της αξιολόγησης της ένταξης της Περιφέρειας στον εθνικό χώρο), οι οποίες αφορούν κυρίως τα αστικά κέντρα - έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων (Καβάλα, Δράμα, Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη), που έχουν αναλάβει τον ρόλο του αναπτυξιακού κέντρου μίας ευρύτερης –κάθε φορά– ενδοχώρας έχοντας παράλληλα ενισχύσει τη σχέση τους με τη Θεσσαλονίκη. Με αυτή την έννοια η προβλεπόμενη από το ισχύον ΠΠΧΣΑΑ δομή του *κορμού του οικιστικού δικτύου της Περιφέρειας* επιβεβαιώνεται σε μεγάλο βαθμό στη σημερινή κατάσταση, με παρέκκλιση την πόλη της Ορεστιάδας, η οποία δεν φαίνεται να έχει αποκτήσει ισοδύναμη δυναμική με τα υπόλοιπα πέντε σημαντικά αστικά κέντρα, ως αποτέλεσμα της χαμηλής ανάπτυξης του αναπτυξιακού άξονα του Έβρου. Χρειάζεται εντούτοις να τονιστεί ότι η ενίσχυση των κύριων αστικών κέντρων της Περιφέρειας δεν προκύπτει ως αποτέλεσμα της ανάληψης των ειδικών / διακριτών και συμπληρωματικών ρόλων που προέβλεπε το υφιστάμενο Περιφερειακό Πλαίσιο. Σε αυτό το σημείο μπορεί να

παρατηρηθεί ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, ο αποδιδόμενος από το ΠΠΧΣΑΑ ρόλος δεν φαίνεται να στηρίζεται στη φυσιογνωμία των συγκεκριμένων πόλεων ούτε σε μία ρεαλιστική εκτίμηση των τάσεων που υφίσταντο ήδη από την εποχή θεσμοθέτησης του Πλαισίου. Πέρα όμως από την πιθανή λανθασμένη εκτίμηση, η αργοπορία στην ολοκλήρωση σχετικών υποδομών και η μη ανάπτυξη προβλεπόμενων ροών και συνεργειών αδυνατίζει φυσιολογικά τον προγραμματικό ρόλο των αστικών κέντρων.

Ως προς τους *οικισμούς χαμηλότερου επιπέδου*, το κύριο στοιχείο που διαφοροποιεί την υφιστάμενη κατάσταση από τις προβλέψεις του ΠΠΧΣΑΑ είναι η νέα διοικητική μεταρρύθμιση, η οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, ανέδειξε ως έδρες των Καλλικράτειων δήμων οικισμούς για τους οποίους δεν προβλεπόταν κάποιος ρόλος τοπικού κέντρου, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται αντιφάσεις ανάμεσα στο νέο ρόλο και στο επίπεδο του κοινωνικού και λειτουργικού εξοπλισμού συγκεκριμένων οικισμών. Κατά αντιστοιχία με τα κύρια αστικά κέντρα, σε πολλές περιπτώσεις οικισμών χαμηλότερου επιπέδου δεν επιβεβαιώνεται ο ειδικός ρόλος που τους αποδίδει το υφιστάμενο ΠΠΧΣΑΑ. Αυτό αφορά οικισμούς που αναφέρονται ως «κέντρα ανάπτυξης των ορεινών περιοχών» (γεγονός που αποδίδεται κυρίως στη γενικότερη έλλειψη κάποιας ιδιαίτερης δυναμικής στις ορεινές περιοχές από τη θεσμοθέτηση του ΠΠΧΣΑΑ ως σήμερα), σε μια σειρά ημιαστικών κέντρων που δεν ενίσχυσαν το ρόλο τους (ανεπαρκής στήριξη σε επίπεδο εξοπλισμού και χαμηλή πληθυσμιακή δυναμική), καθώς και σε οικισμούς - «κέντρα διασυννοριακής συνεργασίας» στους οποίους δεν προωθήθηκαν οι προβλεπόμενες από το ΠΠΧΣΑΑ υποδομές και δράσεις, με αποτέλεσμα να ανταποκρίνονται στον ρόλο τους με διαφοροποιημένο τρόπο σε σχέση με τις προβλέψεις.

Η ανάπτυξη του **συστήματος μεταφορών** της Περιφέρειας την τελευταία δεκαετία στηρίχθηκε σχεδόν μονοσήμαντα στην ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού, παρουσιάζοντας σημαντικές ελλείψεις σε όλα τα υπόλοιπα δίκτυα, καθώς και στις διασυνδέσεις τους. Όσον αφορά στο *οδικό δίκτυο*, η λειτουργία της Εγνατίας, όπως προαναφέρθηκε, συνετέλεσε στην άρση της περιφερειακότητας της ΑΜΘ, ενισχύοντας τόσο τις ενδοπεριφερειακές όσο και τις διαπεριφερειακές της συνδέσεις. Εντούτοις, η μη ολοκλήρωση των καθέτων αξόνων περιορίζει τη δυνατότητα ανάληψης του επιδιωκόμενου διακρατικού ρόλου του άξονα και απομειώνει, σε ευρύτερο επίπεδο, τις προοπτικές διασυννοριακής συνεργασίας. Η σημαντικότερη ίσως παρατήρηση αφορά στην υποβάθμιση του ρόλου του *σιδηροδρομικού δικτύου*, που καταγράφει σημαντική πτώση της επιβατικής κίνησης και φαίνεται να υποκαθίσταται από την Εγνατία Οδό (που παρέχει πλέον σημαντικά χαμηλότερες χρονοαποστάσεις), γεγονός που εγείρει την ανάγκη υλοποίησης σημαντικών έργων αναβάθμισης της υφιστάμενης γραμμής, καθώς και ανάπτυξης νέων συνδέσεων στην κατεύθυνση ολοκλήρωσης του συστήματος συνδυασμένων μεταφορών της Περιφέρειας. Ιδιαίτερα χαμηλή πρόοδος ως προς την επίτευξη των στόχων του ΠΠΧΣΑΑ σημειώνεται σε σχέση με *τις λιμενικές και τις αερολιμενικές υποδομές*. Τα δύο μεγάλα εμπορευματικά λιμάνια Καβάλας και Αλεξανδρούπολης δεν έχουν κατορθώσει να αναλάβουν τον επιδιωκόμενο ρόλο τους λόγω της καθυστέρησης στην υλοποίηση των απαραίτητων έργων υποδομής, της μη προώθησης της σιδηροδρομικής τους σύνδεσης, αλλά και της αδυναμίας ίδρυσης των προβλεπόμενων εμπορευματικών ζωνών ελεύθερων συναλλαγών. Αντίστοιχα, τα δύο αεροδρόμια Καβάλας και Αλεξανδρούπολης καταγράφουν μείωση της επιβατικής και της εμπορευματικής τους κίνησης και αδυνατούν να ανταποκριθούν στον επιθυμητό τους ρόλο (σημειώνεται ιδίως η πολύ χαμηλή διεθνής κίνηση του αεροδρομίου της Αλεξανδρούπολης, που θεωρείται ως διεθνής αεροπορική πύλη της χώρας).

Όσον αφορά στα δίκτυα **τεχνικής υποδομής** της Περιφέρειας, σημειώνεται ότι επιβεβαιώνονται οι προβλέψεις του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ στον τομέα της *ενέργειας*. Με

την ολοκλήρωση των δύο μεγάλων παραγωγικών μονάδων (υδροηλεκτρικά Νέστου και μονάδα φυσικού αερίου συνδυασμένου κύκλου στη ΒΙΠΕ Κομοτηνής), αλλά και με τη σταδιακή αξιοποίηση των πλούσιων και ποικίλων ενεργειακών της πηγών (ιδίως των ΑΠΕ), η Περιφέρεια ενίσχυσε σημαντικά τη θέση της ως κέντρου παραγωγής ενέργειας σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, η ολοκλήρωση του κεντρικού αγωγού φυσικού αερίου και της γραμμής μεταφοράς 400kV προς την Τουρκία, σε συνδυασμό με τα προγραμματισμένα έργα περαιτέρω ανάπτυξης των διεθνών διασυνδέσεων, προσδίδουν στην Περιφέρεια κομβικό ρόλο στα ενεργειακά δίκτυα της ευρύτερης περιοχής, με δυνατότητα εξαγωγής ενέργειας σε όμορες χώρες. Παρά τις κατά καιρούς εξαγγελίες πάντως, η υλοποίηση του αγωγού πετρελαίου Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη δεν φαίνεται πιθανή, τουλάχιστον σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Σε κάθε περίπτωση, το κύριο ζητούμενο της επόμενης περιόδου για την Περιφέρεια είναι η ορθολογική ρύθμιση της ανάπτυξης των διαφόρων μορφών ΑΠΕ (ιδιαίτερα της αιολικής, ηλιακής και γεωθερμικής ενέργειας), με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος και του τοπίου, τόσο των ορεινών-δασικών, όσο και των πεδινών-αγροτικών περιοχών της Περιφέρειας.

Η ανάγκη αναθεώρησης - εξειδίκευσης του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου

Λαμβάνοντας υπόψη τα επιμέρους πορίσματα και το σύνολο των θεματικών ενοτήτων που εξετάστηκαν, διαπιστώνεται η ανάγκη αναπροσαρμογής των Στρατηγικών Επιλογών και Προτεραιοτήτων και του Προτύπου Χωρικής Ανάπτυξης.

Οι γενικοί στόχοι που θέτει το θεσμοθετημένο ΠΠΧΣΑΑ για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Περιφέρειας, ώστε:

- *να περιοριστούν οι περιφερειακές ανισότητες σε επίπεδο χώρας και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης,*
- *να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας,*
- *να διασφαλιστεί η προστασία της φυσικής και πολιτιστικής της κληρονομιάς,*
- *να επιταχυνθεί, κατά το δυνατόν, ο μετασχηματισμός της Περιφέρειας σε περιοχή έλξης προς εγκατάσταση σ' αυτή επιχειρήσεων,*

πρέπει να επικαιροποιηθούν ώστε να μπορεί η Περιφέρεια να ανταποκριθεί στο ευρύτερο περιβάλλον οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Η ανάγκη αναπροσαρμογής των στόχων αυτών προκύπτει από τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο παραγωγικό και αναπτυξιακό πρότυπο.

Το αναπτυξιακό πλαίσιο και ο ανάλογος προγραμματισμός που έγινε από το εγκεκριμένο ΠΠΧΣΑΑ, συντάχτηκε σε μια περίοδο ανάπτυξης της οικονομίας και πληθυσμιακής αύξησης, με παράλληλη εισροή μεταναστών από άλλες χώρες. Οι προβλέψεις αντίστοιχα ακολουθούσαν ένα αρκετά αισιόδοξο σενάριο, όπου η χώρα με την ένταξη της στην ΟΝΕ, σταθεροποιούσε μια αναπτυξιακή διαδικασία της περασμένης δεκαετίας και ισχυροποιούσε τη θέση της σε ΕΕ και Βαλκάνια. Οι εξελίξεις όμως που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια στο διεθνές περιβάλλον και ιδίως στην Ευρώπη και την Ελλάδα, μετά και την προσφυγή της χώρας στο Μηχανισμό Στήριξης, είχαν αρνητικές κοινωνικό-οικονομικές επιπτώσεις και σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο όπως καταδεικνύουν όλοι οι σχετικοί δείκτες της οικονομίας (απασχόλησης, κατανάλωσης, επενδύσεων κλπ) και του πληθυσμού.

Οι σχετικές προβλέψεις απασχόλησης και παραγωγικών τομέων βασίστηκαν στην εφαρμογή των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ μέσω των οποίων «*σταδιακά θα επιτευχθεί η συγκρότηση ενός νέου παραγωγικού προτύπου, σε αντιστοιχία με τους παράγοντες του χώρου (γεωγραφία, περιβάλλον), του οικιστικού συστήματος και του αστικού*

δικτύου». Η αδυναμία να συγκροτηθεί ένα νέο παραγωγικό πρότυπο που θα υποστήριζε και την αντίστοιχη ενίσχυση του οικιστικού συστήματος, είχε ως αποτέλεσμα τελικά την αδυναμία προώθησης και συνέχισης της ανάπτυξης, η οποία εμφανίστηκε ισχυρά εξαρτώμενη από τους αναπτυξιακούς παράγοντες της χώρας, ακολουθώντας ανάλογη πορεία.

Η Περιφέρεια θα πρέπει να αναζητήσει μια ανάπτυξη βασιζόμενη στους ίδιους πόρους της, ανθρώπινους και φυσικούς, ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει στο μεταβαλλόμενο αναπτυξιακό πλαίσιο, συγκρατώντας τον πληθυσμό της και τις αναπτυξιακές της δυναμικές, χωρίς να υποβαθμίζει τους πόρους της. Το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης πρέπει να αντανakλά αυτές τις επιλογές οργανώνοντας τον χώρο, την αξιοποίηση των πόρων και τις προβλεπόμενες ενέργειες προς μια κατεύθυνση ολοκλήρωσης, αλλά και αναδιάρθρωσης, του αναπτυξιακού και παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας.

Όσον αφορά στις στρατηγικές χωροταξικές κατευθύνσεις του εν ισχύ ΠΠΧΣΑΑ, οι οποίες συγκεκριμενοποιούν το πρότυπο της χωρικής ανάπτυξης:

- με την επιδίωξη συγκρότησης ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού δικτύου αστικών κέντρων,
- με την ενδυνάμωση και βελτίωση των αστικών κέντρων της Περιφέρειας,
- με την ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου ανάπτυξης της υπαίθρου,
- με την ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων μεταφορών και πρόσβασης της γνώσης,
- με τη βελτίωση της προσπελασιμότητας της Περιφέρειας και της εσωτερικής της συνοχής,
- με τη διάχυση της πληροφορίας και της γνώσης,
- με την αναπτυξιακή αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων,
- με τη συνετή διαχείριση των υδατικών πόρων και την πρόληψη των κινδύνων φυσικών καταστροφών,

παρατηρείται ότι έθεσαν τη βάση για την επίτευξη της πληθυσμιακής συγκράτησης, μέσω της ενίσχυσης των αστικών κέντρων και της προσαρμογής του παραγωγικού προτύπου γύρω από τον βασικό άξονα ανάπτυξης της Περιφέρειας. Παρόλα αυτά δεν μπόρεσε να αναπτύξει επαρκώς τις στρατηγικές που θα προωθούσαν την αναπροσαρμογή του παραγωγικού και αναπτυξιακού προτύπου στον ευρύτερο χώρο της Περιφέρειας, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στο γενικότερο περιβάλλον οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Η αδυναμία να συγκροτηθεί ένα νέο παραγωγικό πρότυπο, που θα υποστήριζε και την αντίστοιχη ενίσχυση του οικιστικού συστήματος, είχε τελικά ως αποτέλεσμα την αδυναμία προώθησης και συνέχισης της ανάπτυξης, η οποία εμφανίστηκε ισχυρά εξαρτώμενη από τους αναπτυξιακούς παράγοντες της χώρας, ακολουθώντας ανάλογη πορεία με εκείνους.

Βάσει αυτών των κατευθύνσεων η χωρική ανάπτυξη της Περιφέρειας εξελίσσεται γύρω από τη δημιουργία ενός πολυκεντρικού δικτύου των αστικών της κέντρων, τη βελτίωση της προσπελασιμότητας και την ανάπτυξη των μεταφορών, καθώς και την προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων. Πολλές από αυτές τις κατευθύνσεις εξακολουθούν να αποτελούν επιλογές που θα πρέπει να υλοποιηθούν, συναρμωσμένες όμως με άλλες που θα μπορέσουν να τους δώσουν αξία και να προωθήσουν μια συνολικότερη στρατηγική.

A.1.2.β Μέτρα, προγράμματα, δράσεις και κάθε είδους ενέργειες που απαιτούνται για την εφαρμογή των στρατηγικών κατευθύνσεων του ισχύοντος Περιφερειακού Πλαισίου

Η αναθεώρηση του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ θα πρέπει ενδεχομένως να συμπεριλάβει ορισμένες από τις κατευθύνσεις του, αναπροσαρμοζόμενες σε ένα νέο πρότυπο. Παρακάτω παρουσιάζονται βασικές ενέργειες ανά θεματική ενότητα προς την κατεύθυνση της εφαρμογής του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ, ως σημεία που θα μπορούσαν να ενταχθούν στην αναθεώρησή του.

Χωροταξική ένταξη της Περιφέρειας στο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο:

- Ολοκλήρωση του συστήματος μεταφορών (έργα υποδομής και συνδυασμένες μεταφορές) σε διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο.
- Ανάπτυξη της παροχής υπηρεσιών με την ενδυνάμωση του ρόλου, της δυναμικότητας και της δικτύωσης των δυο τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ΔΠΘ και ΤΕΙ Καβάλας, καθώς και του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου στην Αλεξανδρούπολη.
- Ανάπτυξη του τομέα της ενέργειας με την υλοποίηση των νέων διακρατικών αγωγών και των διακρατικών δικτύων μεταφοράς ενέργειας.
- Ανάπτυξη της διαπεριφερειακής συνεργασίας στη διαχείριση υδάτινων πόρων και περιβάλλοντος, καθώς και στον τομέα του τουρισμού και του πολιτισμού.

Οικιστικό δίκτυο

- Επανασχεδιασμός του προτύπου διάρθρωσης και ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου.
- Ολοκλήρωση της συγκρότησης ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού δικτύου αστικών κέντρων με τη δημιουργία συμπληρωματικών λειτουργιών και συνεργειών μεταξύ των κέντρων, με την ενδυνάμωση του ρόλου των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και την περαιτέρω σύνδεσή τους με τους παραγωγικούς τομείς της περιφέρειας και με την ανάπτυξη του αστικού τουρισμού.
- Ενδυνάμωση του ρόλου και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των αστικών κέντρων της Περιφέρειας, με την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού σε επίπεδο ΟΤΑ, και του πολεοδομικού σχεδιασμού.
- Ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου ανάπτυξης της υπαίθρου με μέτρα αναδιάρθρωσης της αγροτικής παραγωγής, ενίσχυσης της κτηνοτροφικής δραστηριότητας και καθετοποίησης της παραγωγής του πρωτογενούς τομέα, σε συνδυασμό με συμπληρωματικές πολιτικές ολοκληρωμένης ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού.
- Ενίσχυση της εταιρικής σχέσης πόλης-υπαίθρου, με την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών σε όλο το φάσμα των κοινωνικών και διοικητικών εξυπηρετήσεων, από τα αστικά και ημιαστικά κέντρα της περιφέρειας στους μικρότερους οικισμούς και τον αγροτικό χώρο.

Μεταφορικές υποδομές

- Ολοκλήρωση των έργων μεταφορικής υποδομής, των κάθετων αξόνων της Εγνατίας Οδού και της αναβάθμισης των λιμένων Καβάλας και Αλεξανδρούπολης.
- Προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών μέσω της σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμένα Αλεξανδρούπολης και του λιμένα Καβάλας.
- Ανάπτυξη δικτύου προαστιακού τύπου μεταξύ των μεγάλων αστικών κέντρων και ανάπτυξη των συνδυασμένων μετακινήσεων στις μεγάλες πόλεις.
- Ανάπτυξη συστήματος μεταφορών εμπορευμάτων (*logistics*) με παράλληλη δημιουργία εμπορευματικών κέντρων.
- Ιεράρχηση και ενίσχυση του εθνικού και επαρχιακού δικτύου.
- Εξέταση της προοπτικής σιδηροδρομικής σύνδεσης Κομοτηνής με Βουλγαρία μέσω Νυμφαίας.
- Εξέταση της προοπτικής σιδηροδρομικής σύνδεσης Θεσσαλονίκης - Καβάλας - Ξάνθης.

Λοιπές τεχνικές υποδομές

- Ανάπτυξη στρατηγικού περιφερειακού σχεδιασμού για την ενέργεια με στόχο την ενεργειακή αυτάρκεια, αλλά και την ανάδειξη της σε παραγωγό ενέργειας για την ευρύτερη περιοχή.
- Εξέταση κατά περίπτωση της χωροθέτησης εγκαταστάσεων ΑΠΕ για την προστασία περιοχών που θα ήταν ασύμβατες.
- Ολοκλήρωση των έργων για τη σωστή διαχείριση των υδάτινων πόρων με γνώμονα και τον περιβαλλοντικό στόχο. Ενιαία μελέτη αντιπλημμυρικών έργων με έλεγχο γεωμετρικών χαρακτηριστικών για τον ποταμό Έβρο.
- Ολοκλήρωση διακρατικών συνδέσεων συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Εκπαίδευση, έρευνα και πρόσβαση στη γνώση

- Ενίσχυση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Περιφέρειας.
- Ενδυνάμωση του ρόλου των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και σύνδεση τους με την τοπική οικονομία και κοινωνία, μέσω και της διασύνδεσης της έρευνας με τους παραγωγικούς τομείς της περιφέρειας.
- Ανάπτυξη νέων κλάδων έρευνας και τεχνολογίας στην Περιφέρεια.

Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

- Ανάπτυξη στρατηγικού περιφερειακού σχεδιασμού για τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.
- Ανάπτυξη συνεργασίας σε θέματα ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς σε διασυνοριακό επίπεδο.
- Προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων με μη αναστρέψιμες επιπτώσεις
- Ολοκλήρωση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών και διαχειριστικών σχεδίων και οριστική οριοθέτηση όλων των προστατευόμενων περιοχών.

- Αναγνώριση της αξίας του τοπίου της Περιφέρειας.
- Κατάρτιση πιλοτικών σχεδίων αποκατάστασης τοπίου σε υποβαθμισμένες για το τοπίο περιοχές.
- Ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας για τη διαχείριση και παρακολούθηση των πλημμυρικών φαινομένων και της ρύπανσης στους ποταμούς Νέστο και Έβρο.
- Ολοκλήρωση της διαδικασίας κατάρτισης των δασικών χαρτών και του κτηματολογίου.
- Ολοκληρωμένη διαχείριση των παραγώγων και αποβλήτων των βιομηχανικών και πετρελαϊκών εγκαταστάσεων, καθώς και των παραπροϊόντων της εξόρυξης του ορυκτού πλούτου.
- Επανεξέταση του αναπτυξιακού νόμου με προτεραιότητα στη χωροθέτηση δραστηριοτήτων εντός οργανωμένων ζωνών όπως οι ΒΙΠΕ και τα ΒΙΟΠΑ.
- Ενσωμάτωση της οριοθέτησης των περιοχών προστασίας Natura 2000 ως διαδικασία μαζί με την εκπόνηση των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ.
- Ενδυνάμωση των φορέων διαχείρισης.

Οργάνωση και ρύθμιση του χώρου

- Εκπόνηση ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ για όλες τις περιοχές ξεκινώντας από τις περιοχές έντονων πιέσεων, τη Θάσο και τον παράκτιο χώρο. Συνολικότερη ρύθμιση του ζητήματος της γης υψηλής παραγωγικότητας.
- Επανεξέταση του αναπτυξιακού νόμου με προτεραιότητα στη χωροθέτηση δραστηριοτήτων εντός οργανωμένων ζωνών (όπως προαναφέρθηκε).
- Επανεξέταση της ανάγκης για δημιουργία περιοχών ΠΕΡΠΟ στην Περιφέρεια.
- Ρύθμιση της εκτός σχεδίου δόμησης στον υποκείμενο σχεδιασμό.
- Επέκταση οικισμών που μπορούν να παραλάβουν τουριστικές υποδομές.
- Οργάνωση κάποιων λατομικών συγκεντρώσεων σε ΠΟΑΠΔ και γενικά οριοθέτηση των λατομικών περιοχών, ξεκινώντας από τις περιοχές που παρουσιάζουν συγκρούσεις με άλλες χρήσεις, με στόχο τη ρύθμιση διαφόρων προβλημάτων διαχείρισης, προστασίας και αποκατάστασης του περιβάλλοντος και του τοπίου.
- Δημιουργία των αναγκαίων υποδομών και ενίσχυση των ενεργειών που θα στηρίξουν και θα αναπτύξουν τον ήπιο τουρισμό, ιδιαίτερα στις περιοχές όπου υπάρχουν και άλλες πιέσεις.
- Επανεξέταση των οικοτουριστικών διαδρομών με άξονες τα τοπικά αλλά και τα μεγάλα αστικά κέντρα.

A.1.2.γ Στρατηγικές πρωτοβουλίες για την Περιφέρεια ΑΜΘ με στόχο την προώθηση της αειφόρου χωρικής της ανάπτυξης

Οι προοπτικές για την Περιφέρεια συνδέονται άμεσα με την πορεία της χώρας στο διεθνές οικονομικό και αναπτυξιακό πλαίσιο, αλλά δεν σταματούν εκεί. Η αναζήτηση στρατηγικής σε περιφερειακό επίπεδο για τα βασικά ζητήματα που επηρεάζουν τη θέση της Περιφέρειας, και η ανάπτυξη πρωτοβουλιών σε διασυνοριακό επίπεδο μπορούν να θέσουν την ΠΑΜΘ σε αναπτυξιακή τροχιά με ενδυνάμωση του ρόλου της σε επίπεδο αυτοδιοίκησης και μερικής απεξάρτησης από απρόβλεπτους εξωγενείς παράγοντες.

Ο αναπτυξιακός στόχος όπως έχει τεθεί και από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της ΑΜΘ, «*να καταστεί η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης ελκυστική σε ένα διευρυμένο οικονομικό χώρο με γεωγραφικά πλεονεκτήματα και πλούσια προσφορά ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού*», κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, αρκεί να αποκτήσει και τη χωρική της διάσταση και στρατηγική. Σε αυτό το πλαίσιο διακρίνονται κάποια θέματα που μπορούν να αναδείξουν τις θετικές προοπτικές και να αντιμετωπίσουν αδυναμίες και προβλήματα στην Περιφέρεια.

Στρατηγική αξιοποίησης, ανάδειξης και προστασίας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων από την ΠΑΜΘ

Η βασική προοπτική της Περιφέρειας βρίσκεται στον πλούτο των πόρων της. Πολιτισμός, φύση, ορυκτός πλούτος, ενέργεια, τοπίο είναι οι βασικοί άξονες που πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται και να οργανώνονται σε επιμέρους χωρικά και διαχειριστικά σχέδια.

Η ανάπτυξη του ενός σε βάρος του άλλου πρέπει να αντιμετωπιστεί, οι αδρανείς δυνάμεις να ενεργοποιηθούν, ώστε η Περιφέρεια να εκμεταλλευτεί με αειφόρο προοπτική όλους τους πόρους της. Η αναζήτηση στρατηγικών που θα εμπλέκουν την ολοκληρωμένη διαχείριση πολλών πόρων ταυτόχρονα πρέπει να priμοδοτηθεί για να αντιμετωπιστούν εσωτερικές συγκρούσεις και αντιθέσεις.

Καταρτίζοντας επιμέρους στρατηγικές και πολιτικές, μέσω των εργαλείων του σχεδιασμού και του επιχειρησιακού προγραμματισμού, όπως είναι τα ΣΧΟΟΑΠ, τα ΓΠΣ και τα ειδικά προγράμματα που εκπονεί η ΠΑΜΘ για τον ορεινό όγκο και τον παράκτιο χώρο, αλλά και μέσω καινοτόμων προγραμμάτων, θα πρέπει:

- Να οριστούν οι όροι και οι δυνατότητες συνύπαρξης μεταξύ εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου, ανάδειξης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, υποβάθμισης του τοπίου και χαρακτήρα της ευρύτερης περιοχής, στα πλαίσια της αειφορίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής αποτελούν τα λατομεία και τα μεταλλεία σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού περιβάλλοντος και τουριστικού ενδιαφέροντος.
- Να μελετηθούν οι ενεργειακές δυνατότητες της Περιφέρειας σε συνάφεια με τους υπόλοιπους πόρους που συνυπάρχουν και να αναζητηθούν οι συνέργιες με τους παραγωγικούς τομείς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα αιολικά πάρκα και οι περιοχές προστασίας, η γεωθερμία και ο αγροτικός τομέας.
- Να μελετηθούν συνολικά οι πολιτισμικοί πόροι της Περιφέρειας σε άμεση σχέση με τους φυσικούς πόρους και να καταρτιστεί κοινό σχέδιο ανάδειξης και αξιοποίησης τους.

Η ανάπτυξη αυτών των πόρων είναι μια ενδογενής προοπτική που θα ισχυροποιήσει και την Περιφέρεια σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και συνάδει απόλυτα και με τις επιλογές και τον γενικό στόχο 1, του ΠΕΠ Μ-Θ.

Στρατηγική αξιοποίησης της ενέργειας σε όλους τους τομείς

Η παραγωγή ενέργειας στη Περιφέρεια έχει πολλές προοπτικές ανάπτυξης δεδομένων των πλούσιων πόρων της και αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ισχυροποίηση της θέσης της ΠΑΜΘ στον εθνικό και ευρύτερο χώρο. Οι δυνατότητες όμως δεν σταματούν μόνο στη παραγωγή και διάθεση της ενέργειας, καθώς μπορούν να αναπτυχθούν πολλαπλασιαστικά πλεονεκτήματα μέσω κατάλληλων πρωτοβουλιών, όπως οι ακόλουθες:

- Εκμετάλλευση της ενέργειας σε διάφορες μορφές στους παραγωγικούς τομείς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συμπαραγωγή ενέργειας που γίνεται σε διαφορετικούς κλάδους της παραγωγής, όπως θερμοκήπια, φωσφορικά λιπάσματα, κ.ά.
- Δημιουργία κέντρου έρευνας για την ενέργεια στην Περιφέρεια, σε άμεση συνεργασία και με τις ερευνητικές δραστηριότητες της Πολυτεχνικής Σχολής. Ο στόχος είναι να κεφαλαιοποιηθεί η εμπειρία σχετικά με τις ΑΠΕ, τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και την τεχνολογία. Με αυτόν τον τρόπο η Περιφέρεια θα μπορεί να παράγει και τεχνογνωσία στο συγκεκριμένο τομέα.
- Διερεύνηση της δυνατότητας συμμετοχής και της μεταποίησης στον τομέα της παραγωγής ενεργειακής τεχνολογίας.
- Ενίσχυση της συμβολής των τοπικών φορέων σε προγράμματα μείωσης της κατανάλωσης και αύξησης της ενεργειακής απόδοσης.
- Προώθηση της τηλεθέρμανση τουλάχιστον στα μεγάλα αστικά κέντρα που βρίσκονται κοντά σε μεγάλες παραγωγικές μονάδες.

Ολοκλήρωση των διασυνδέσεων και των συνδυασμένων μεταφορών

Η ολοκλήρωση αυτή αφορά όχι μόνο στις υποδομές, αλλά και στις υπηρεσίες και τις δομές που θα υποστηρίξουν αυτές τις διασυνδέσεις. Από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τις δημόσιες υπηρεσίες και τις τοπικές αυτοδιοικήσεις, μέχρι τις επιχειρήσεις και τους άλλους οργανισμούς, πρέπει να αναζητηθούν τα προγράμματα και οι συνεργασίες που θα αυξήσουν τις ροές της γνώσης, των υπηρεσιών, των επαφών και του εμπορίου. Με αυτό τον τρόπο η Περιφέρεια θα μπορέσει να εκμεταλλευτεί επαρκώς τις ευκαιρίες που δημιουργούν οι υποδομές και να τοποθετηθεί δυναμικά και στα άυλα δίκτυα.

Με βασικό κορμό τα διασυνοριακά προγράμματα πρέπει να επιδιωχθεί η ανάπτυξη συνεργασιών για:

- τη δημιουργία συνεργιών σε εμπορικό και επιχειρηματικό επίπεδο,
- τον πολιτισμό, αξιοποιώντας την πολιτιστική παράδοση ιδιαίτερα της Θράκης,
- την παροχή κοινών ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών,
- την ορθή διαχείριση των δασών και των υδάτινων πόρων, αυξάνοντας την δυνατότητα επέμβασης και έλεγχου αμοιβαία για συνολικά αποτελέσματα, περιορίζοντας τους κινδύνους και τα προβλήματα (πυρκαγιές, πλημμύρες, αποψίλωση, αρρώστιες, παράνομη υλοτομία),
- την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και γνώσης,
- την παροχή υπηρεσιών υψηλού επιπέδου στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης.

Οι υποδομές ενισχύουν αυτή τη διάσταση, και αποτελούν τη ραχοκοκαλιά που συνδέει τα επιμέρους σύνολα φορέων, οργανισμών και εν γένει αναπτυξιακών παραγόντων των όμορων περιοχών. Οι διασυνδέσεις αυτές πρέπει να είναι στοχευμένες όπως και οι ενέργειες που τις ενισχύουν, ανάλογα και με την ενδοχώρα και τους πόλους που συνδέουν και ειδικότερα:

- Αναπτυξιακός άξονας Θάσου – Καβάλας – Δράμας – Εξοχής – Σόφιας.
- Αναπτυξιακός άξονας Καβάλας – Κομοτηνής – Νυμφαίας – Plovdiv.
- Αναπτυξιακός άξονας Αλεξανδρούπολης – Ορεστιάδας – Ορμενίου – Μπουργκάς.
- Αναπτυξιακός άξονας Ξάνθη - Εχίνος – Smolyan – Plovdiv.

Παράλληλα, νέες διασυνδέσεις μπορούν να ενισχύσουν την προοπτική των συνδυασμένων μεταφορών, όπως η σιδηροδρομική σύνδεση μεταξύ Κομοτηνής και Βουλγαρίας, μέσω Νυμφαίας. Αναγκαιότητα αποτελεί η ολοκλήρωση των έργων στα λιμάνια Καβάλας (Νέας Καρβάλης) και Αλεξανδρούπολης και η δημιουργία υποδομών φορτοεκφόρτωσης και αποθήκευσης εμπορευματοκιβωτίων.

Διαμόρφωση μιας αγροτικής στρατηγικής πολιτικής σε επίπεδο Περιφέρειας

Η Περιφέρεια πρέπει να μπορέσει να αναδιαρθρώσει τον πρωτογενή τομέα, ο οποίος αποτελεί τη βάση της οικονομίας της, ενώ παράλληλα πρέπει να προωθήσει κλάδους που δεν έχουν αναπτυχθεί σήμερα, έχουν δυναμισμό και μπορούν να προσφέρουν διέξοδο σε φθίνουσες περιοχές.

Σε αυτό πλαίσιο πρέπει να αναζητηθεί μια αγροτική στρατηγική πολιτική που θα προωθήσει τους επιμέρους στόχους, εμπλέκοντας και συντονίζοντας τους διάφορους φορείς της Περιφέρειας, όπως τα ερευνητικά κέντρα, τα πανεπιστήμια, τον κλάδο της μεταποίησης κλπ. Οι βασικοί στόχοι που πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο αυτής της πολιτικής είναι ο προσανατολισμός της παραγωγής προς την προώθηση (α) προϊόντων που θα ανταποκρίνονται στη διατροφική επάρκεια της χώρας και (β) σε νέα δυναμικά προϊόντα που θα είναι και εξαγωγίμα. Ενώ παράλληλα προς τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και της παραγωγής ολοκληρωμένων τελικών προϊόντων. Ο προσανατολισμός βάσει αυτών των στόχων κρίνεται αναγκαίος ώστε να μπορέσει να καταστεί ο βασικός αυτός τομέας ανταγωνιστικός και να αποκτήσει εξαγωγικό χαρακτήρα, εκμεταλλευόμενος και την καλή πρόσβαση στα δίκτυα μεταφορών που διαθέτει Περιφέρεια. Παράλληλα πρέπει να προωθηθούν και οι εξής ενέργειες:

- Η ενδυνάμωση και ενίσχυση συμπληρωματικών κλάδων όπως η κτηνοτροφία και η υλοτομία, που αποτελούν βασικά στοιχεία συγκράτησης πληθυσμών στις ορεινές περιοχές.
- Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πρακτικών στην γεωργία, εκτατική και εντατική, ώστε να αποτελέσει προοπτική ουσιαστικού εισοδήματος εν όψει και της νέας ΚΑΠ.
- Η αναζήτηση συνεργιών με άλλους τομείς, όπως η ενέργεια μέσω της γεωθερμίας και ο τουρισμός, με ανάπτυξη αγροτουρισμού σε περιοχές με μειωμένες δυνατότητες εκτατικής γεωργίας.

Η ενημέρωση και η κατάρτιση των αγροτών βρίσκεται στο επίκεντρο μιας τέτοιας αναδιάρθρωσης. Η ανάγκη ύπαρξης συμβουλευτικού κέντρου που θα καταρτίζει επιμέρους στόχους και στρατηγικές ανάλογα με τις διαφοροποιήσεις των περιοχών, πρέπει να οδηγήσει την ΠΑΜΘ στην ανάληψη πρωτοβουλιών σε αυτό το επίπεδο.

Διαμόρφωση μιας στρατηγικής ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού

Η ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων από την ΠΑΜΘ αποτελεί μια σοβαρή προοπτική, ώστε το τουριστικό προϊόν της περιοχής να αποκτήσει ταυτότητα, διάρκεια και εδαφική διασπορά. Η διαπεριφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία σε αυτόν τον τομέα δημιουργεί ευρύτερες συνέργιες που μπορούν να μετατρέψουν ενδεχόμενα μειονεκτήματα σε πλεονεκτήματα, συμπληρώνοντας τις υπηρεσίες και τις υποδομές ενός τόπου εκτός της Περιφέρειας.

Η στρατηγική αυτή πρέπει να κινηθεί σε δυο άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορά στην ενίσχυση του αστικού τουρισμού, ο οποίος μπορεί να αποτελέσει τη βάση ανάπτυξης και ενδυνάμωσης του εναλλακτικού τουρισμού, μέσω της ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων των αστικών κέντρων και της ευρύτερης περιοχής. Ο δεύτερος άξονας αφορά στην ενίσχυση πόλων του παραθαλάσσιου τουρισμού στα πλαίσια της μετατροπής τους σε πόλους του εναλλακτικού τουρισμού ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν συνδυαστικά και προς τις δυο κατευθύνσεις. Παράλληλα θα ενισχύσει τη διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς.

Το πλεόνασμα φυσικών πόρων της Περιφέρειας δίνει προοπτικές ώστε ο κλάδος του εναλλακτικού τουρισμού να αποτελέσει όχι απλώς συμπληρωματικό του λοιπού εισοδήματος ή του κυρίαρχου τουρισμού, αλλά μοχλό ανάπτυξης της περιοχής. Βασικές προτεραιότητες προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

- Η δημιουργία ιδιαίτερης τουριστικής ταυτότητας που να στηρίζεται στους πλούσιους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής.
- Η ένταξη των διάφορων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας σε δίκτυα.
- Η δημιουργία αρχαιολογικών πάρκων.
- Η ενίσχυση του ιαματικού και του φυσιολατρικού τουρισμού.
- Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού σε περιοχές οικότουρισμού.
- Η ανάπτυξη συνεργασιών με τις όμορες χώρες στο επίπεδο της ανάδειξης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, αλλά και της δημιουργίας κοινών τουριστικών προορισμών.

Ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας

Η ύπαρξη δυο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, μέσω της έρευνας και της καινοτομίας που αυτά παράγουν, μπορούν να αποτελέσει τη βάση που θα στηρίξει και τους κλάδους της αγροτικής πολιτικής και της πολιτικής ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού. Στο επίπεδο ενίσχυσης και αναδιάρθρωσης του αγροτικού τομέα, κινούνται προς μια τέτοια κατεύθυνση, μέσω και της δημιουργίας προτύπων βελτιστοποίησης της ποιότητας των προϊόντων, με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και την διαμόρφωση αυτοματοποιημένων μοντέλων διαχείρισης, ενώ έχουν αναπτυχθεί και συνεργασίες και με διάφορους φορείς της Περιφέρειας.

Θα πρέπει να διερευνηθεί όμως εάν υπάρχουν αρκετά περιθώρια για επικουρικές πρωτοβουλίες:

- σχετικά με την τυποποίηση και προώθηση των προϊόντων,
- προώθησης της έρευνας σχετικά με τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους. Στο συγκεκριμένο τομέα δεν έχει υπάρξει σχετική έρευνα, ενώ παρουσιάζει πολλά περιθώρια για συνέργια και συνεργασίες με φορείς, προβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο τους πόρους και δημιουργώντας παράλληλα προστιθέμενη αξία.

- σε τομείς ανάπτυξης της ενεργειακής τεχνολογίας ως στρατηγικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα παράλληλα μπορούν να αναλάβουν σημαντικό ρόλο σε επίπεδο διασυνοριακής συνεργασίας, δρώντας ως οι επιστημονικοί φορείς που θα στελεχώσουν προγράμματα σε τοπικό επίπεδο. Βέβαια προϋπόθεση για να εδραιωθεί και να ενισχυθεί ο ρόλος τους είναι η θεσμική και χρηματοδοτική υποστήριξη της ερευνητικής και εκπαιδευτικής δραστηριότητας.

Ανάπτυξη μιας βιώσιμης πολιτικής για τη μεταποίηση στην Περιφέρεια

Η εκτεταμένη αποβιομηχάνιση απαιτεί την αναδιάρθρωση του δευτερογενούς τομέα στη βάση μιας πολιτικής που θα τον τοποθετεί ως τον ενδιάμεσο κρίκο στη διαδικασία ολοκλήρωσης της παραγωγικής διαδικασίας του πρωτογενούς τομέα. Παράλληλα θα πρέπει να διερευνηθούν οι περαιτέρω δυνατότητες του ενεργειακού κλάδου. Συγκεκριμένες ενέργειες που πρέπει να προωθηθούν σε αυτή την κατεύθυνση:

- Η ένταξη μονάδων παραγωγής του δευτερογενούς τομέα που σχετίζονται με την μεταποίηση προϊόντων και την καθετοποίηση σε δίκτυα συνεργασίας
- Η διερεύνηση των δυνατοτήτων για την παραγωγή ενέργειας από βιομάζα αξιοποιώντας τις υπάρχουσες βιομηχανίες χαρτοπολτού, τους ΧΥΤΑ και τους βιολογικούς καθαρισμούς.
- Η διερεύνηση των δυνατοτήτων μετατροπής μεγάλων πρώην βιομηχανικών μονάδων σε μονάδες παραγωγής ενέργειας.
- Η επανεξέταση του αναπτυξιακού νόμου με προτεραιότητα στη χωροθέτηση δραστηριοτήτων εντός οργανωμένων ζωνών και υποδοχέων.

Ισχυροποίηση των αστικών κέντρων σε όλα τα επίπεδα

Η διαδικασία που ξεκίνησε με το προηγούμενο ΠΠΧΣΑΑ και τα αναπτυξιακά προγράμματα της περιόδου 2000-2013, για δημιουργία ισχυρών αστικών κέντρων στην Περιφέρεια με στόχο τη συγκράτηση του πληθυσμού, πρέπει να συνεχιστεί καθώς φαίνεται ότι σε επίπεδο διαπεριφερειακής μετανάστευσης αυτή η ενδυνάμωση συγκράτησε τον συνολικό πληθυσμό της Περιφέρειας. Η θετική όμως αυτή διαδικασία πρέπει να συνεχιστεί και σε μικρότερα οικιστικά κέντρα. Θα δημιουργηθούν έτσι βιώσιμοι πόλοι που θα μπορούν να υποστηρίξουν και ένα πρότυπο ανάπτυξης της υπαίθρου βασισμένου στην αειφόρο ανάπτυξη, αντιστρέφοντας και τις τάσεις ενδοπεριφερειακής μετανάστευσης.

Η ενίσχυση αυτής της αποκέντρωσης πρέπει να συνοδευτεί και από παράλληλες ενέργειες ώστε να καταστεί βιώσιμη, όπως:

- Δημιουργία ενός εξειδικευμένου παραγωγικού προτύπου ανά περιοχή, εκμεταλλευόμενου τις τοπικές δυνατότητες, σεβόμενου τις τοπικές ιδιαιτερότητες και τους φυσικούς πόρους. Η ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων, στην κατεύθυνση αρχικά του συμπληρωματικού εισοδήματος στις φθίνουσες ορεινές περιοχές, αποτελεί μια τέτοια προοπτική και πρέπει να εξεταστεί.
- Ενίσχυση των περιφερειακών τμημάτων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ώστε να καταστούν βιώσιμες μονάδες και να συγκεντρώσουν ενδιαφέρον για έρευνα. Η ενίσχυση τους δεν έχει να κάνει μόνο με πόρους αλλά και με τις συνέργιες με άλλους φορείς και τον ρόλο τους σε διασυνοριακά προγράμματα.
- Ενίσχυση της εσωτερικής συνοχής και της προσβασιμότητας με βελτίωση του λοιπού οδικού δικτύου και ανάπτυξη των μαζικών μεταφορών. Η προοπτική διασύνδεσης των πόλεων με προασιακό σιδηρόδρομο πρέπει να επανεξεταστεί στο πλαίσιο της ένταξης της Καβάλας στο δίκτυο.